

1-29*

13/27
Dress of the
southern
tribes
(dialect)
romamont
JUN 1946
in Lala

447

Jingubo nekukhoba.

K13/27
indexed 447

10p.

(£1)

447

Unwanwa ufike atalwe nje.
Angembathi lutho. Abe egqobwa
ngemafutha nje ma esegetiwe.
Kunesimwe sikhathi agqobwe
nje noma engagetiwe. Kwe-
delwa kokuba mafutha amkhuli-
se. Amfudumete. Kubaswe un-
lo lakukhona khona unwanwa.

Kuthi ka la esehlala edelwe
sigege. Sediwa unina. Am-
binqise sona etukhalweni, yi-
khona sitofihla ngembili, ma-
kujinombatana. Ekhandanga
gundi, ote agunde eseyamba.
Esesusiwe nakelibeleni lenina.

Ma seriyamba ingane, ke,
itogunda & ihloko ngeligaba.
Iphucule (or iphuqule) Ishiye si-
qhova ngembili. Tikhule futhi.

begins 447

Isishiya nje siqhova lesi, yedela kokuba ibonakalise kokuthi ayive iphuqle ngoba kufiwe. Njalo ke njengoba ikhula ingane itogunda ishiye siqhova nge- mbili.

Ngitokhuluma ngengane ye- nombatana. Itoloku igunda nje ishiye tichova. Kurisimwe sikhathi itoshiya siqhova nge- mbili, ishiye nesimwe nge muva. Ishiye netimwe ema- qeleni. Igunde tindlela, tindle la, tindlela.

Tihlume cede tinwele ibuye ibuye igunde njalo yede netimwe timbo tetichova ekhanda. Igu ndwa unina, noma yino- mbatana yekhwabo. Noma nje ufwana ekhaya ma ekwati ku- gunda kahle. Akukhethile munu Ingobo umunye ma ku owekhay ulungile angungunda lowo nogundaye.

Ithomba cede inombatana iphucule lokhe likhanda. Igqobe libomvu, utimba nelikhanda kute kw phele lisonta lonke.

Ma sekukhume tinwela, ke, ishiya umsumu kanina. Lesimbo sediwa kanje: - Inombatana igunda lucezu lwehloko, iluphucule. Ishiye sibhuthu ngahlamwe. Iseluke iseluke sibhuthu, kuthi la tinwela setingangemunwe, itiphotha. Itifake libomvu. Iide tidilike cede, tithi la setishaya egaleni itishuke tiba mnyama. Yeluke ngahlamwe yede kona loko.

Ithi la nangahlamwe setikhule tadilika tinelibovu, itishuke tokhe setilingana.

Yede Gcinukwemitha.

Gcinukwemitha wediwa kanje: - Inywele tshuke setilingana phele ngesikhathi umunwe ephothula

uMsonokanina. Abe setiphothar ke tokhe
 atigqobe libovu yokhe ihloko, nga-
 kandle kwaketihlafunweni, laha
 lakuphuma khona mahlontlo.

Ashiye tinqwele netingangesan-
 da. Iona, ke, tiphothwe tibe mnya
 ma. Siqhova sibe bomvu. Sibop-
 hwe ngenambo nye. Uma siside
 kakulu, sinamwe sishaye esipho-
 ngweni, ngelha kwemhlo. Umunu,
 ke, ma edenje kuthiwe useshiye
Genukwemitha.

Emva kwaGenukwemitha,
 ke, inombi ishiya Umphukulo.
 Umphukulo, ke, wediwa kanje wona
 :- Tinqwele tiyekwa tibe tide tisha-
 ye ngedasi kwemahlombe ngemuva.
 Tibe setakhelwa ngebuhlalu nobu-
 hlophe, kahle, ngebunono, ekugqine-
 ni kwato, ngebucikwe bebanu nge-
 banu.

Ngembali tinqumwe tikhawule emehlweni.
 Emaqaleni tibe tide tishaye eqaleni, timbo-

ze tindlebe. Igqobwa tibe bomvu nges-
nuwa nangembali. Tibe mnyama ema-
galeni.

Tokhe letimbo ke tediwa yinombi i-
ngakashadi, isiganile. Kuthi ke nge-
lilanga lekushada, inombi ishuke lu-
hlata. Yede Lishoni. Lishoni lediwa
kanje: - Kufike kuklamwe luhlata. Lu-
klamwe, kuklamwe, kuklamwe, beselugq-
bwa libovu. Tiklamwe futhi tibeke
etulu. Afake ngqele ngakasi kwelishoni
ngetindlebeni. Loqhele ubomvu, uneti-
qhoma netibomvu tikhungelwe kuwo yo-
khe indawo. Iithambile tifana neboya
beligasha, kepha ku bomvu.

Kusika etihlakaleni kute kugqine
ekhathi nengalo afake isimbi ne
bomvu, ihambe incumwa njengebu-
sengi. Esinceni ibinse ligqila, itheb-
bukhalu etulu kweligoila. Etishweni
ifake busengi ma inako. Eng Eti-
ngahweni netifuphi ifake amasinda
ma inawo. Ephathe umbese netosina
nawo.

Jhi ke ma seyicedile kusina,
 iliwise Lishoni. yede Limfomfo. Li-
 mfomfo lediwa kanje, kufike ku
 gqobwe libomvu etinyweleni. Libuye
 liklanywe nje, ke, bese kugqobwa
 amafutha kuhlanganiswe. Beseti-
 klanwa, ke, tibe sikhuthu, tibeke
 kasi. Kuthiwe limfomfo ke lelo.

Yibafati ke nabeda limfomfo.
 Noma beyibashakati, noma sebeyiti
 madi neticinile nje, balede
 limfomfo. Kuthi njalo, lowo no-
 tithandelayo ephotho unyaba, unya-
 ba nelimfomfo yimvunulo yeli-
 khanda kubafati. Babe se
 beda uqhele (u^{noma}chele), bawubeke
 etulu, elukhakhayini. Yiwona
 behloniphe ngawo ke ukute
 kubonakale kokuthi bagqagqile
 kwanele kwaqhamuka titolo
 oede kwase kuba khona tindwa
 ngu neti~~ke~~ binqwayo. Nebuhlalu
 futhi nobuthengwayo tithungelwe

ngabo tindwangu leto.

Ingame ~~so~~ ibinca ingcashu
(sigege) ku phela. Inombatana
ibinca sishuba selithawula
elukhalweni / ithenge sodwane
(libayi nelincane), akhelwe ngebu
hlalu, ~~afakwe~~ isephe yasejini,
imembathe emahlombe, aqhamuk
ngemuva abophwe lifindo nge-
mbili eqaleni. Sodwane lo uphe-
kwa abe ~~A~~ mofu nganokubovu.

Ithenge indwangu, malukwa
mbu noma yinebomvu, noma yi-
nehlophe, noma yineluhlata.
Letindwangu tikhona etitolo, se-
tasikwa taba yitingqephu neti
ngangemaduku ekushuqula
ekhanda, taphethwa. Iiyalenga
etitolo tokhe etabelweni laha. Ino-
mbatana ithenga umbala newu-
thandayo, ma ithanda ithenge
malukwambu. Lendwangu ke
iyithatha iyicwale ngembali imbote

sifuba kepha ilibophele eqaleni
lifindo libe ngemuva kweqala.

Esingeni ke ifaka umswibi
(buhlalu nobuhlopho nobuncane, be-
diwa kube yinambo nende bujijel-
we esingeni noma yitikhathi ne-
tilishumi noma yinetilishumi
nesihlanu, noma yimashumi na-
mabili. Kuthi emaqeleni bu-
bophwe ngenambo ijike, yakhe-
lwe ngebuhlalu la ijika khona).
Eqaleni ifake ingqaba (yibuhlalu
nobakhiwa kube yinambo nezisi-
bebe nezungeze uqala yakhiwe
ngebuqikwe. Nabamwe bayeda
ibe nomaqopho namahle. Kuthi
ke, ngembili, kube khona ingqaba
nenemabala, noma yinabuhlata
noma yinabomvu, noma yina-
njani nje, kuye ngebuqikwe
kwenwakhwi wayo. Lengqaba
ibe sibebe nesingangesandla, (leng-
e ekhithizweni le nekeqaleni).

Engalweni ifake lisinda libe
limwe (nehambe ititholela lona ema-
nombataneni namahulu). Esithweni
i ifake umuqu uke numwe we-
~~kuhlala~~ ^{busengi} (neyambe itiqhwagela
wona emanombataneni namadala)

Engalweni kufakwa ingalo ya-
ngahlamwe. Esithweni kufakwa
sitsho sangahlamwe. Kuhlidekwa
kwekuthi kutothi ma lamano-
mbatana eseyitanombi avunule
ngato letino tibe tiringi.

Inombi nayo yembathisa kwe
nombatana, ngoba yembatha so-
dwane, emahlombe, lifindo libopha
phwe eqaleni ngembili. Emabeleni
yembathe malukwambu noma
yiliduku neluyimubala nothandwa
umniniwo kwot abibophele
eqaleni ngemuva. Afake ama-
sinda etingalweni totobili
afake busengi etithweni totobili
kuthi ke esinceni afake luhusu

(buhlalu nobakhiwa buxubane
nemabonki bybe hlophe nobubuxubi
leyo kube tihlamow telitaw neti-
mnyama. Puthelwe ke esinceni
kuba kuhle kabi).

Lobuhlali akwi kuyikuthi
umunu ubuthengelwa ekhwabo
Inombi iyathuma ibambe ama-
toho, ithole imali itithengele
yedele kokuba ivunule nayo i-
bonwe tisiva teshela, kubona
kale kokuthi iyinombi nayo.

Kunesimwe sikhathi inom-
batana yefuye iyuku italele
cede akhule amatinyane, ithe-
ngise ngato tuku esitolo ithenge
buhlalu netino netimwe ne-
tidingayo.

Kunesimwe sikhathi ilime um-
bila noma ubontshisi noma
tindubu noma yumbumba,
ithengise etitolo ithenge buhlalu
nabosodwane netino tokhe netifun-
netifunato

||

K13/27

447

Ngemaisino ke, tinombi tiya-
vunula tishone tithi shi.

Kuye kuthi tinombi netingeka-
gani tithunge bomababane (be-
ndwangu) nabafuphi bashaye
emathangeni. Ngakasi tifake
~~amabulukoe~~ etindwangu.

Elikhahweni tithela buhlalu
nobumwe tibubinga tibuhize
emahlombe buphume ngakasi
kwemakhwapha, ngala, nanga
la. Buncamule ekhathi kwe-
mabele.

Tifake tingqaba eqaleni. Ti-
faka amasinda etingalweni ti-
faka busengi etitshweni. Tifaka
amagalige etindlebeni (amacici eb-
hlalu). Noma kusinwa noma
kungasinwa tiyawafaka ama-
galige etindlebeni.

Tihlabelele ke Tisine ke
tiwushaye uhlababa kube sengath
utojabuka uhlababa. Tishaye tinga-

ne tebanu iminede ibeke etulu.
 (Amabulukwe lawa tiwafaka nje
 tiyati kokuthi titosantuta tisina)
 Bomabubwane ufike bephekuka
 kahle nje. Kube kuhl kabi.

Tinombi netiyitingoduso ke
 tona tibinqa tidwaba (tiwaba)
 tokhe netiyinanga yemshakazi
 tibinqa tiwaba kanye naye ti
 sine ke tisina naye yena a-
 akhombi ngembede wakhe. Kube
 kuhl kabi.

Ngoba phela kusuke ku-
 cala amajoda esina. Akasha-
 yehwe yibanu bokhe lihlombe
 akhushwe yitinombi. Tisine, ti-
 sine nato, tiyasina tisiva ti
 hlabo lugenkhe nolude (one or
 two miles) tizungeze tona tinombi
 leti tingena ti phuma tinca-
 mule ekhathi kwetindlu, tibuy-
 ebule tiye nyengalahaya nje ti-
 buye futhi tishayeke la. Tonake

tedenjalo nye tito khipha tinombi.
 Ticede cede tinombi kusina
 kungene tisiva. Tinombi ke
 tishaye lihlombe. Tishikishe
 tisiva kushunge luthuli. Ticede
~~kushikisha tishaye~~ sigenyane (kuye
 kusinwe ino nefwanayo kukhombwe
 ngala, kubuye kukhombwe nga-
 la kubuye kukhombwe ngemuva
 kubuye kukhombwe ngembili,
 kubuye kishaywe kuhlalwe
 kasi, kuthiwe dinkli kakhu-
 lu.

~~Wedinwa~~ nye kukhona ligosa
 nelime ngembili libakhuta.
 Leda tiga tekubaborisa kweku-
 thi manje sekwedinwa ino ne-
 thile. Lona ke liyatithihlita
 ngempela. Lilala ligule eseku-
 nalaba nabasinayo, kuruka
 ligati enomweni ngoba, unga
 baleka na ungate athi kuto-
 liwa kanti chaz kuyadlawa

Jangoma, tona atibinqi kakhulu
 Kepha tibinqa nganokufanayo
 noma kwethwase injoda noma
 ku ufati.

Netimwe tibinqa mabubwane. Ji-
 thele buhlalu etulu kwamabuba-
 ne. Tihize ngesikhumba sembuti
 naketingalweni tiggize ngesiyephu
 sembuti. nangedasi kwemadolo
 futhi siggize ngetiyephu tembuti
 kuthi -ehlako tiphothe ngano-
 kumnyama. Iibe setithungela
 buhlalu nobuhlophe etinyweleni
 edasi nato.

Netimwe tibinqa bomalukwamb
 Netimwe tibinqe amabayi.

Tiggobe ugako ke etishweni
 naketingalweni nakabusweni na-
 ketimbeni wokhe, nje, nake-
 tingalweni. Netimwe ke tifar
 ke busengi netimwe, njalo,
 tingabufaki etishweni edasi
 nato. Loko ke kuya ngekuthanda kwato.

Abanu nabafelweyo bona babonakala
ngokungawagqibi amafutha. Batiyeke
nje tinywele tibe yiluthuthu. Notimba
ungagqobwa mafutha. Nemabayi
kuyekwe nje kube yiluthweshu.
~~Netikha khat~~ Kute kufike lilanga
lekuceda kujila babe sebeya
ekhwabo beyogezwa ke bagomle
bahlabelewe imbuthi noma iyomo
bageze ngemswami wayo.

Uma umam efelwe yindoda
ngeta ngeyomo. Uma efelwe yi-
ngane agetwe ngembuti.

Uma esegetiwe, ke, nenyama
yadiwa, ke usetotiwala naye
agqobe nemafutha a be umam
, ayeke kokuba yiluthweshu
njengela hlanya. Aban abingq
kahlle netijwaba take netinothileyo
nyengebafati bokhe. Afake ne-
busengi bake nebuhlalu bake
nemasinda ahe njengebafati
boke.

Abanu besilisa.

Unwanwa wefwana ubinqa
sishuba nesihlophe (uthenga indwangu
nehlophe) nesikhawula emadolweni (ema-
jolweni). Ekhanda ~~agunde~~ (agunje)
ashize sichova ngembili.

Kuthi la esigala kokuba li-
bungwana abinqe tishuba neti
bili atibophele etingulwini totobili.
Iibe hlophe.

Isiva, ke, ibinca tishuba ne-
timnyama. Iibe tine. Netibili
tibe ketitlangothini totobili ti
qhinelwe etingulwini totobili. Nesi-
mwe sibe ngembili siqhinelwe nge-
muva. Nesimwe sibe ^{ngemuva} ngembili
siqhinelwe ngembili. Tishaze e-
maqakaleni. Ufike isiva isikitela
nje ifake busengi etitshweni, na-
ketingalweni. Bafake nemasinda
etingalweni futhi.

Ekhanda igunde nje likhanda
(likhanda) lokhe, ingashizi sichova

ngembali. Ket kojwa kutshi egaleni
langesandla sekudla, laha ema-
ntlontlweni. Agunde injawo (indawo)
nengangemunwe, esusa ebusweni.
abe seshiya lungethe nolungagu-
njwe nolungangesandla.

Lutokwelukwa ke lolumema.
Kuthi ke ma ithanda isiva ma
iya kokweshela ihuklame lube
yisigхова nje neside (nesize) Ku-
thi ke tirombi takhe timfake.
buhlalu kusona lesigхова.

Letishuba netiningi kutshiwa
yitigansonso. ngakoke isiva ibi-
nea tigansonso. Kuthi ke ma
titoshikisha tisiva tsubele niga-
to tigansonso leti. Kuthi ke
letu netitshanjayo tifake amabeshu
ato nje namahle.

Kuthi futhi uma swa iti
yambela. iya kotshelela, nje, ihto-
bile, ifake amayembe nama-

thathu erribala nezahlukeneyo
 etulu kwetigansonso. Ibe se ifaka
 intolibantshi ngetulu kwemaye-
 mbe lawo. Intolibantshi ibe
 mnyama. Isiva ke iphathe
 umzaca neliswa (liqakatha)
 nelihawu. Iyambe ke iqhenye
 iwe ngebeklangothi. Iyambe lu-
 keke njenganondlandla.

~~Amass~~ Amajoda nasetimise esi-
 mweni sebujoda abe esatibinca ti-
 gansonso, ngoba tiyaqhenyisa. Abe
 sebinca amabeshu. Kuthi ngemisha
 onka amajoda-siva abinca tishu-
 ba netimnyama. Asubele ngato
 elungela kushikisha. Amajoda
 nasengasesheli ke wona abinca
 amabeshu. Asine ngawo, na
 ngato tokhe nje tishu a-
 tiyambele ebinca amabeshu.

Isiva ke ekhanda tingwa
 ta lithawula, noma yndwangu
 nje neyediwa ibe umbombuluka

ijijelwe yediwe sicoco ehloko.

Ebusweni, ufwana ma esecala kumyepha, epetothomba, uye asike tihlanga netikhulu edasi kwemehlo. Tibe tifuphi. abe sesikaino, nebadi nengangebubadi bemunwe, ibe mbili, inqume kabili esikhathini. Isuke ngake ndlebeni ikhomba ngakexhaleni kubuye kuthi ngedasi kwaletokusikwe netimwe netitokwehla nesihlathi tibeke ngesilevini.

kenombatana futhi ithi la isicala kuhlola isike ebusweni ino nefejanayo nanesikwe ufwana. yona ke ibuye isike tindumbuluzi tetihlanga etihluzini, nake bidanga lidandeni, ngetulu kwalapha kubincwa khona. Tibe tine, tibe tine, ngala, nangala kwohlanda. Kube sekuthi wokhe uhlanana wembathe imivimbo yetihlanga. nake ngalweni futhi.

Nesiu naso susikwe, kunesimwe
sikhathi inombi nje isike ika-
ke iyaba imivimbo nemuhulu
nemifuphi.

Kube kule kabi kuthiwe
inombi yasibanibani yihle
ihlobise utimba wayo nge
tihlanga netihle, Ayinaso
sidina ngoba yalikhapha li-
gati nelibi.

Iino tuka hloba.

Iinombi netisiva tihloba nge-
buhlalu, nemasinda, nebusengi,

Buhlalu bwediwa yitinombi
tibwedele tisiva netitithandayo
tikhode ngabo. Futhi tinombi
tityatichushela tona buhlalu
tihlobe ngabo yikhona titobu-
keka teshelwe yitisiva. Kuthi
nakemsindweni, ma kikhona ti-
siva takunesimwe sigodi ti-
tikhe, tife setiyeshela ke ngo-
ba tibona tirunule kahle

ngebuhlalu. Futhi tingoduso
 tiryabuchusha buhlalu tikhode
 ngabo etinganeni temtini, ti-
 tedelele yikhona titotekwa ngo-
 ba phela ingwe idla ngema-
 bala ayo.

Amasinda anebakhi bawo
 nabawafundileyo. Kube sekuthi
 ke tinombi noma yitisiwa ti
 ye kothenga tifake ke tibe tihle.

Busengi futhi bugaywa
 yibagayi babo. Kuthi tinombi
 netisiwa tibuthenge tivunule
 ngabo. Tiggiza ngabo bu-
 sengi. Amasinda ti wafaka
 etingalweni kanye nabo buseng
 futhi.

Buhlalu, ke, naketingo
 nakelukhalweni buyathelwa;
 nakesifubeni buyabizwa; na
 kemgaleni buyafakwa; na
 ketihlakaleni ayafakwa ama-
 demeshe. Nakelindlebeni bwe

diwa amaqiqi; nakekhandanda
 buyafakwa etinyweleni; nake
 tingu bweni buyathle ungelwa
 buhlobise.

Uma umunw ehloba nga-
 letino kusike kusho ukuthi
 usecela amehlo. Usekhulile
 noma ewufwana noma eyi
 nombatana.

Umunw nofelweyo uyayikhu-
 mula yokhe imvunulo yakhe
 angalwagqobi nemafutha lawa

bashakazi bayavunula le-
 tino ngoba basethubeni le-
 kubukwa. Nebafwana naba
 ganweyo bayavunula ngoba
 basetokweshela ngoba baseba-
 ngane. Basetoganwa futhi.

Amachequ netalukwati
 atisatinaki tona ngoba seti
 guqile. Akusekho munw no-
 totibuka. Setabukwa taceda

447

23

K13/27

Indlebe tiyasikwa nje ngeci-
mbi nebukhali nengangemumese
Imbobo ingabi ziyulu kakhulu.
Kube sekufakwa luthi nolutongena
cede lucine. Luhlale buhlale bu
cege. Kubuye kubadwe uthi
nje ufane ntwimbo. Na wo ke
lowothi utofakwa khona (hona)
endlebeni.

Kuthi ngemisino ke umuntu
afawake buhlale ke embobweni
yendlebe, bulenge. Kube kule
ke ma ku ufwana kubonakale
le 'kokuthi tisoka. Ma kuyi
nombi kubonakale kokuthi yi
nombi impela. Indlebe seyi-
nembobo nelengayo nje.

Tilivu tona tiphuqwa
ngeligaba. Ufiqe isiva sengathi
yinombi, nje, kungekho tiboya
ebusweni. Ithi ke, isiva ma
isitekile yagqagqiswa, ma

itshanda, ineli hwanqa, iphuqule
 ishiye umugqaf wetinywele tithathe
 ehlafunweni tincamule etihlathini
 tiye tiyovana nemajevu. Kuthi
 silevu sokhe siphuqulewe sona.

Amakhehla ke wona aya-
 tishiya tibeza nemajevu. Kuye
 njengekutshanja kwemunu. Ma
 etshanja umunu ushiya silevu
 nesicijileyo aseluke ligoja. Ma
 etshanja ashiye nesimelisango
 eluke amagoja namabili. Ma
 etshanja angaseluki. Asiklame
 nje. Ma etshanja ashiye a-
 majevu. Kunesimwe sikhathi a-
 weluke, kunesimwe angaweluki

Iminwe. Ayincumwa iminwe.
 Yitalukwati nemachequ nje na
 shiya tidipho netinje. Kunesimwe
 sikhathi tishiye ludipho lwa-
 qikishane noma elwesithupha
 esandleni sekudla. Tedela ku-

bema, nekuncida tingane.
 ngoba phela umunu utshi anga
 guga, tingane tidale ngaye.
 Lichegu, ke, noma salukwati
 siqopholoti ngeludipho, beve
 ngoba sekukhala nje nokurji
 nyane, kanti sekuncidwe
 yisijwayi. Tesabe ke neti-
 mwe. Titshi noma tejisa, tejisa
 time kuje, tencenile kusonjela
 ngoba sijwayi sijancija.

Luhlobo wa Ngu bane lona
 uncu ma indiki. Kuye kuthi
 nje, inombatana, noma ufwana
 sebetofujumalela kutshomba, ba
 ncu mwe lilungu lekucala la-
 cikishane. Losebedi wejiwa
 ngelusuku mhla litulu hwebile.
 kungekho nanelilojwa lifu. ne-
 moya uthulile ju. Kutshatshwe
 lidede ebulongwe, libekwe. nesi
 buku sibekwe. Neno yekuncu

ma ikikwe esibayeni.

Angene ke umunw notoncumwa, esibayeni. Bulongwe phela sebuvulwe imbobo ekhatshi. Umunw ke notoncumwa abeke umunwe wawe esibukwini. Inyanga ykuncuma, iwuthi khehle; elifungwini. Ughashe cede ungene ebulongweni u- vole imbobo uphumele ecubeni utikize bona utimbele wona noma usiwufana ungeke uphinde wutshole. Lenoke yejiwa tnyanga tayo, nayo futhi tayed mbla litulu li cwebile lingenalo nanelilojwa lifu.

Kutshenwa. Kutshenwa akutange kwediwe nete laha. Nekusoka futhi yino nengediva la kitshi. Abantu bajahle ku tala. Imahla le nekutalwa

ngayo azithintwa ngekuwe -
diwa luphawu noma elwalu
phi lukhobo laha kithi. Iya
yekwa nje ite ivushwe ke
isebediswe.

Libovu Amanombatana a
yaligabasa libovu. Nema-
futsha futshi yawagqoba.
Phela uthetho welibovu liyapha-
qula, lede umunu aphaquleke.
Nonetinjana, tiyarutshuluka,
umunu atshi eligeta abe e-
sephaqulekile, esemuhle. (lime
esikhundleni sika Powder)

" Nengane nengane ithiwa
monquluzi nge libovu. Kuthi
mhla ligezwa, utimba wayo
wesuleke kahle. Noma igubu-
ka etimbeni, igqobe lona cede
kuwohloke.

Itinombi ke tiyaligqoba
nje njalo, ma tiva kokutshi
kuyadingeka.

amafutsha wona agqobwa
yibana besifatana nawo, njenge
libomvu. Tingubo tabo titsha
mbiswa ngemafutsha. Baye ba-
fuye tingulibe batikhulupha-
lise cede batilabe. Baxhothe
amafutsha bavasebedise ke.

Amabayi akhaya afike a-
phekwe ngesigonzwane (amagxolo)
noma ngemaxolo emdoni. Kubile,
kubile, kwephulwe, kwenekwe.
Kuthi sekomile kutshatshwe ke
wona amafutsha axivwe, a-
xivwe elibayini kelo lile li-
tshophe, libe ncwaba. Lenekwe
ke elangeni, ate angemise kub-
amafutsha lawo.

Ma esengemisile ke litshatshwe
lembatshwe. Netimba nawo
ngqobiwe ngemafutsha, ngoba
akavi kurimahlomi kubona im-
nbi ixhutha amafutsha ngo-

29 *

K13/27 447

ba utshelsho wahona lowo.

† Bafwana bona abawagqobi
nelite amafutsha. Futhi neli
bovu abaligqobi nelite.

Baligqina besezitingane
besa phatshwa yibonina begqobwa
nelibovu nemafutsha. Kuthi
ke ma sebeklakaripha banga
lokothi bagqobe amafutsha
nakebusweni, naketimbeni.
nelibovu akaligqobi.

Ino nabayedayo, yikupha-
lata Bayaphalata ngempela.
baba netindiwo tabo. Baphe-
hle bulawu, baphalatele si-
dina siphela. Kuthi ma si-
ngapheli baza wule utimba
wokhe kuphume ligati nelibi.
siva ufike inemidumbe
yetihlanga utimba wokhe ubone
ke kokuthi yalikhapha ligati
nelibi, ayisenaso sidina.

End. S. 447